

In memoriam Posgay Ildikó

2022. július elején érkezett a szomorú hír, hogy életének 76. évében elhunyt Dr. Posgay Ildikó, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének (jelenleg ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont) nyugalmazott főmunkatársa, osztályvezetője, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott egyetemi docense.

Posgay Ildikó A Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete (MANYE), az International Society of Dialectology and

Geolinguistics és az MTA köztestületi tagja volt. Kutatási területei az onomasztika, a dialektológia és nyelvföldrajz, illetve a kontaktusnyelvészet és nyelviattitűd-vizsgálatok voltak. Az ELTE magyar–oroszl szakának elvégzése után 1970-től nyugdíjba vonulásáig, 38 éven át volt a Nyelvtudományi Intézet munkatársa, a Károli Gáspár Református Egyetemen pedig 1996-tól a Magyar Nyelvtudományi Tanszék egyetemi docense, amelynek férjével, Szabó T. Ádámmal együtt, egyik alapítója is volt.

Munkája során részt vett a *Földrajzi nevek etimológiai szótárának* összeállításában. Kutatóként az Imre Samu vezette Regionális köznyelvi kutatások munkacsoportjában végzett vizsgálatokat a Rábaközben, ahonnan családja származott. Doktori dolgozatát is szülei szűkebb pátriájának, Rábacsanaknak a személynévanyagából írta. Kutatásainak fontos területét jelentette az erdélyi magyar regionális nyelvhasználati kérdések tanulmányozása. Kutatómunkájának eredményeit hazai és nemzetközi konferenciákon elhangzott előadásában és tanulmányokban ismertette. 1995-től az Intézet Élőnyelvi Osztályának főmunkatársa, 2003-tól a Nyelvművelő és Nyelvi Tanácsadó Osztály vezetője volt. Balogh Lajossal és Bańcerowski Janusszal közösen irányították a Kárpát nyelvatlasz (OKDA) magyarországi munkálatait. Vezette továbbá az Utónévbizottságot, valamint részt vett a Helyesírási Bizottság munkájában, *A magyar helyesírás szabályai* 2015. évi kiadásának munkálataiban is.

Az intézmények, egyesületek honlapján olvasható, a fenti összegzést tartalmazó méltató, szép sorok egy gazdag, a jelen nyelvészei számára is fontos kutatási eredményekben bővelkedő kutatói és életpályát mutatnak be. Mindezek mellett megjelenik

a megemlékezésekben Tanárnő kedvessége, segítőkész, barátságos lénye is, aki sok tanítványának, köztük e sorok írójának érdeklődését is felkeltette a nyelvészet iránt, és segítette hallgatói elindulását a kutatói, tanári pályán.

A váratlan gyász hírt szomorúan olvasva újra meg újra eszembe jutottak azok a személyes emlékeim, amelyek Tanárnőhöz kapcsolódtak az évek során. 2022 forró nyarán eszembe jutott először is egy szeles, hideg őszi szemeszter a Károli Gáspár Református Egyetem Reviczky utcai épületében. Még egyetemista koromban történt, nem volt még olyan szépen felújítva az egyetem épülete, mint ma, és a nagy előadóteremben, ahová nyelvészeti előadást mentünk hallgatni, meg-megrázta az ablakokat a szél. Itt tartott évfolyam-előadást számunkra Posgay tanárnő. Vissza kellett keresnem a régi, fekete kötésű leckekönyvemben, melyik évben is játszódtott a jelenet: 2003 őszén járunk, Magyar leíró szófajtan és alaktan előadást hallgattunk ebben a szemeszterben. A harmadik tanévetem kezdtem akkor a Károlin, egy másik fővárosi egyetem másik karát hagytam abba az ezredfordulón, mert azt éreztem, nem azt tanultam ott, ami igazán érdekelt, és nem tudtam a jövőmet azon a pályán elképzelni. Így kissé „túlkorosan”, két év kihagyással iratkoztam be ismét egyetemre 2001-ben, ezúttal bölcsészkarra. Az első két évben a magyar szakon, mint sokan mások, én is dilemmáztam, „lebegtem” az irodalmi és a nyelvészeti stúdiumok között: nem voltam benne biztos, melyikkel is szeretnék komolyabban foglalkozni a jövőben, mindkettő nagyon érdekelt. Ekkor került sor Posgay tanárnő említett szófajtani és alaktani előadására, amelyet őszinte örömmel hallgattam: az a rend, az a logika, az az érthető és jól átlátható rendszer, amellyel Tanárnő megismertetett minket, illetve a precíz, mindenre kiterjedő magyarázatok engem – reál tudományok iránt is érdeklődő hallgatóként – egy csapásra meggyőztek, egyenesen elvarázsoltak, így annak a hűvös, szeles őszi szemeszternek a végére ennek az órának és további nyelvészeti kurzusoknak köszönhetően egyértelművé vált számomra, hogy nyelvészettel szeretnék foglalkozni a jövőben. Az őszi előadásokat 2004 tavaszán a Magyar leíró mondatban előadások követték Tanárnő előadásában – ezt a kurzust is nagy lelkesedéssel hallgattam, egy alkalmat sem hagytam volna ki. A régi leckekönyvemben hátralapozva oda, ahol a szigorlati bejegyzések találhatóak, a második magyar nyelvészeti szigorlat dokumentációja is őrzi Tanárnő aláírását; ő volt az egyik vizsgáztatóm.

A második kedves emlék néhány évvel későbbi: 2005-re kialakult, hogy a magyar neologizmusok témaköréből fogom írni a szakdolgozatomat egy másik nagy hatású, kedves tanárom, Heltainé Nagy Erzsébet tanárnő témavezetésével. Engedélyt kértem és kaptam Posgay tanárnőtől, aki akkor a Nyelvművelő és Nyelvi Tanácsadó Osztály vezetője volt az akkori Nyelvtudományi Intézetben, hogy a tanácsadás során rögzített közönségszolgálati naplók anyagát is tanulmányozhassam, azokból új szavakat gyűjt-hessek. Emlékszem az izgalomra, amikor először bementem az Intézetbe, és kezembe vehettem az akkor még papíralapon rögzített naplókat, majd egész délelőttöket tölthettem a tanulmányozásukkal egy külön asztalnál jegyzetelve, gyűjtést végezve. Posgay tanárnő gyakran bejött az irodába, ahol a gyűjtést végeztem: konzultált, egyeztetett munkatársaival. A mai napig emlékszem rá, hogy minden alkalommal volt hozzám egy-egy kedves szava: mindig érdeklődött, hogy hol tartok a gyűjtésben, milyen érdekes szavakat találtam, milyen fejezetet írok éppen, és biztatott, hogy folytassam a kutatásaimat a jövőben is, jelentkezzem doktori képzésre, mert jó és hasznos dolog a

tanítás mellett is foglalkozni nyelvészettel, nyelvtudományi kutatásokkal. Ez a biztatás, Tanárnő intézetbeli tevékenysége példaértékű volt számomra, és hozzájárult ahhoz, hogy a következő évben beadjam a jelentkezésemet PhD-képzésre.

A harmadik emlék már későbbi, az előzőhöz képest tíz évvel később történt: regisztráltam az egyik üzleti (munkahelyi eseményeket, eredményeket gyűjtő) online közösségi oldalra. Bevallom, nem gyakran kerestem fel a honlapot, de néhány havonta megnéztem az értesítéseket, üzeneteket. Itt váltottunk levelet Tanárnővel időről időre: megtisztelő volt számomra, hogy néhány évvel ezelőtt írt nekem, és a tőle megszokott kedves, közvetlen módon érdeklődött, hogy vagyok. Megírta, hogy bár már nyugdíjba vonult, továbbra is figyelemmel kíséri a nyelvészeti kutatásokat, tud a fiatal nyelvészek tevékenységéről is, látja a holnapokon, publikációs hírekben, hogy mivel foglalkozom, és nagyon örül, hogy nyelvész lettem, nem hagytam abba a kutatásokat, a tanítást. Később kedvesen gratulált családjunk bővüléséhez is, és küldtünk egymásnak karácsonyi, újévi üdvözlőket is. Az imént – több hónapnyi kihagyás után – ismét beléptem az említett weboldalra, hogy újra elolvassam a levelezésünket. Tanárnő utolsó, jó néhány hónappal ezelőtti üzenetében további sikereket, sok tanítványt és boldogságot kívánt nekem a tőle megszokott közvetlen, kedves módon.

Kedves Tanárnő! Köszönöm, hogy a tanítványa lehettem, köszönöm mindazt a tudást, szakmai példamutatást, amelyet átadott nekünk! Kutatói és tanári tevékenysége, kedvessége, segítőkészsége példaként áll előttem. Emlékét szeretettel megőrizzük.

Budapest, 2022. augusztus 27.

Sólyom Réka